

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤติขยะ ที่ยังไม่สามารถกำจัดได้หมดและนับวันจะเพิ่ม มากขึ้น การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของ เมืองจำเป็นต้องมีการนำทรัพยากร เข้าระบบและมีการปล่อยของเสียออกสู่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากไม่มีการบริหารจัดการที่ เหมาะสมอาจนำมาซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อม ขยะมูลฝอยเป็นของเสียที่ถูกปล่อยจากกิจกรรมของเมือง โดยปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากร (The World Bank,1999) ขยะมูลฝอยที่มี ปริมาณมากขึ้นส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการขยะ เนื่องจากการจัดการขยะมีหลาย ขั้นตอน ตั้งแต่การคัดแยก การเก็บ การขนส่ง และการกำจัดขยะ หลักที่ใช้ในการกำจัดขยะมี 3 วิธี ได้แก่ วิธีการฝังกลบตามหลักสุขาภิบาล วิธีหมักทำปุ๋ย และวิธีเตาเผา จากวิธีการทั้ง 3 วิธี แบบการทำ ปุ๋ยหมักและแบบเตาเผามีของเหลือที่ต้องนำไปกำจัดต่อ แต่วิธีการฝังกลบขยะมูลฝอยตามหลัก สุขาภิบาลสามารถกำจัดขยะได้อย่างตรงจุดแบบครอบคลุม ซึ่งจากสถานการณ์ขยะมูลฝอย ในปี 2556 มีปริมาณขยะมูลฝอย ถึง 26.77 ล้านตัน ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพียง 7.2 ล้านตัน ที่ เหลือเป็นการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ เพียง 5.1 ล้านตัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยของ ประชาชน (กรมพัฒนาพลังงานทดแทน, 2554)

โดยทั่วไปจังหวัดบุรีรัมย์เนื้อที่รวมทั้งสิ้น 10,393.945 ตารางกิโลเมตร จังหวัดบุรีรัมย์มี ปริมาณขยะตกค้างสะสม จำนวน 58,323.53 ตัน ขยะมูลฝอยใหม่เกิดขึ้น 1,553 ตัน/โดยกำจัดแบบ ถูกหลักวิชาการ จำนวน 121.6 ตัน/วัน และกำจัดแบบไม่ถูกหลักวิชาการ จำนวน 284.4 ตัน/วัน เป็น การกำจัดในลักษณะการเทกอง เผา และกลบเป็นครั้งคราว ส่วนใหญ่อยู่ใน บริเวณที่ป่า สาธารณประโยชน์ส.ป.ก. และป่าชุมชน และมีปริมาณขยะที่เหลือจำนวน 1,106.63 ตัน/วัน คริวเรือน จัดการกันเองที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีการเก็บขน (สำนักงานส่งเสริมและป้องกันท้องถิ่น จังหวัด, 2559) จังหวัดบุรีรัมย์มีแผนการขับเคลื่อนการจัดการขยะให้เป็นรูปธรรม โดยมีขั้นตอน วิธีดำเนินการอันประกอบไปด้วย 1) การลดและการคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด 2) การเก็บ รวบรวม 3) การเก็บกัก 4) การขนส่ง 5) การแปรสภาพ 6) การกำจัดหรือทำลายด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่ง การดำเนินการที่ผ่านมาพบปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน 6 ด้านประกอบด้วย 1) ข้อจำกัดด้านงบประมาณ 2) ข้อจำกัดในด้านสมรรถนะองค์กร 3) ปัญหาด้านการ ผลักดันนโยบายสู่ การปฏิบัติ 4) ปัญหาข้อจำกัดด้านสถานที่ 5) ปัญหาผลกระทบของสารเคมีต่อสุขภาพ และ สิ่งแวดล้อม 6) ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาขยะ แต่ จากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยในปี 2556 ปริมาณขยะกลับเพิ่มสูงขึ้นและไม่ได้รับการกำจัด อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นจำนวนมาก ตลอดจนอัตราการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ ก็ยังไม่ เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ (ปิยชาติ ศิลปะสุวรรณ, 2557) จึงได้หาหนาระบบสารสนเทศ

ภูมิศาสตร์สามารถนำมาใช้วิเคราะห์หาพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับเป็นพื้นที่ฝังกลบขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาลได้โดยพัฒนาจากปัจจัยทางกายภาพที่เหมาะสมตามหลักเกณฑ์ของ กรมควบคุมมลพิษ (Pollution Control Department, 2009) การหาพื้นที่ฝังกลบขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาล แม้การลงทุนไม่มากและการดำเนินการไม่ยุ่งยากนักแต่ต้องใช้พื้นที่มาก ซึ่งไม่เป็นปัญหานักสำหรับประเทศเหล่านี้ แต่ถ้าคิดต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อม และการแก้ไขปัญหาในระยะยาวแล้ว นับว่าคุ้มค่ามาก ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอให้พัฒนาการใช้เครื่องมือ สนับสนุนการจัดการขยะมูลฝอย (พิริยุตม์ วรรณพฤษ, 2555) ดังนั้นเพื่อลดปัญหาการจัดการและคัดเลือกพื้นที่ที่การฝังกลบขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาล หรือพื้นที่จัดทำระบบกำจัดขยะมูลฝอยในอนาคตนั้นจำเป็นต้องหาพื้นที่เหมาะสมเนื่องจากจะก่อให้เกิดมลพิษในด้านต่างๆ ได้ดังนั้นถ้าได้มีการวางแผนและกำหนดนโยบายในการเลือกสถานที่เหมาะสมการฝังกลบขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาล โดยพิจารณาปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมเป็นหลักจะทำให้สามารถควบคุมและป้องกันปัญหามลพิษที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต (เบญจวรรณ พงศ์สุวรรณ, 2541)

การวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาหาพื้นที่เหมาะสมในการสร้างหลุมฝังกลบขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาล โดยใช้เทคนิคการซ้อนทับข้อมูลทางระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System; GIS) ร่วมกับกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ กำหนดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้ง การวิเคราะห์โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางนำขยะในเขตจังหวัดบุรีรัมย์มาจัดการให้ถูกหลักสุขาภิบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์หาพื้นที่เหมาะสมในการสร้างหลุมฝังกลบขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเส้นรุ้งที่ 14 องศา 15 ลิปดา เหนือ กับ 15 องศา 45 ลิปดา เหนือ ระหว่างเส้นแวงที่ 102 องศา 15 ลิปดา ตะวันออก กับ 103 องศา 30 ลิปดา ตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสระแก้วและเทือกเขาพนมมัลลย์

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา

2. ขอบเขตวิธีการศึกษา

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษานี้ใช้กระบวนการวิเคราะห์ทางด้านกายภาพเท่านั้น ไม่ได้วิเคราะห์ครอบคลุมเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือนโยบายด้านผังเมือง และการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน

2.2 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษานี้ใช้วิธีการกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์
ลำดับขั้น

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาข้อมูลทางด้านกายภาพที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์หาพื้นที่มีศักยภาพด้วย
ระบบภูมิสารสนเทศ โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมในการสร้างหลุมฝังกลบขยะแบบถูก
สุขาภิบาล ประกอบกับศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. ขอบเขตด้านเวลา

ขอบเขตในการศึกษาในการดำเนินงานวิจัยและศึกษาข้อมูล อยู่ในช่วงเดือนธันวาคม -
เดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

การดำเนินงาน	ช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ.2561 - เดือนตุลาคม พ.ศ. 2562															
	ตุลาคม พ.ศ. 2561				ตุลาคม พ.ศ. 2562											
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
ก.การเตรียมการ																
1.วางแผนงานวิจัย	→															
2.ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง			→													
3.รวบรวมข้อมูล					→											
ข.การวิเคราะห์ข้อมูล																
4.ประมวลผลข้อมูล								→								
5.วิเคราะห์และแปลผลข้อมูล										→						
ค.การเขียนรายงาน																
6.สรุปผลการวิจัย													→			
7.เขียนรายงานการวิจัย													→			
8.นำเสนอผลงาน															→	
รวม	12 เดือน															

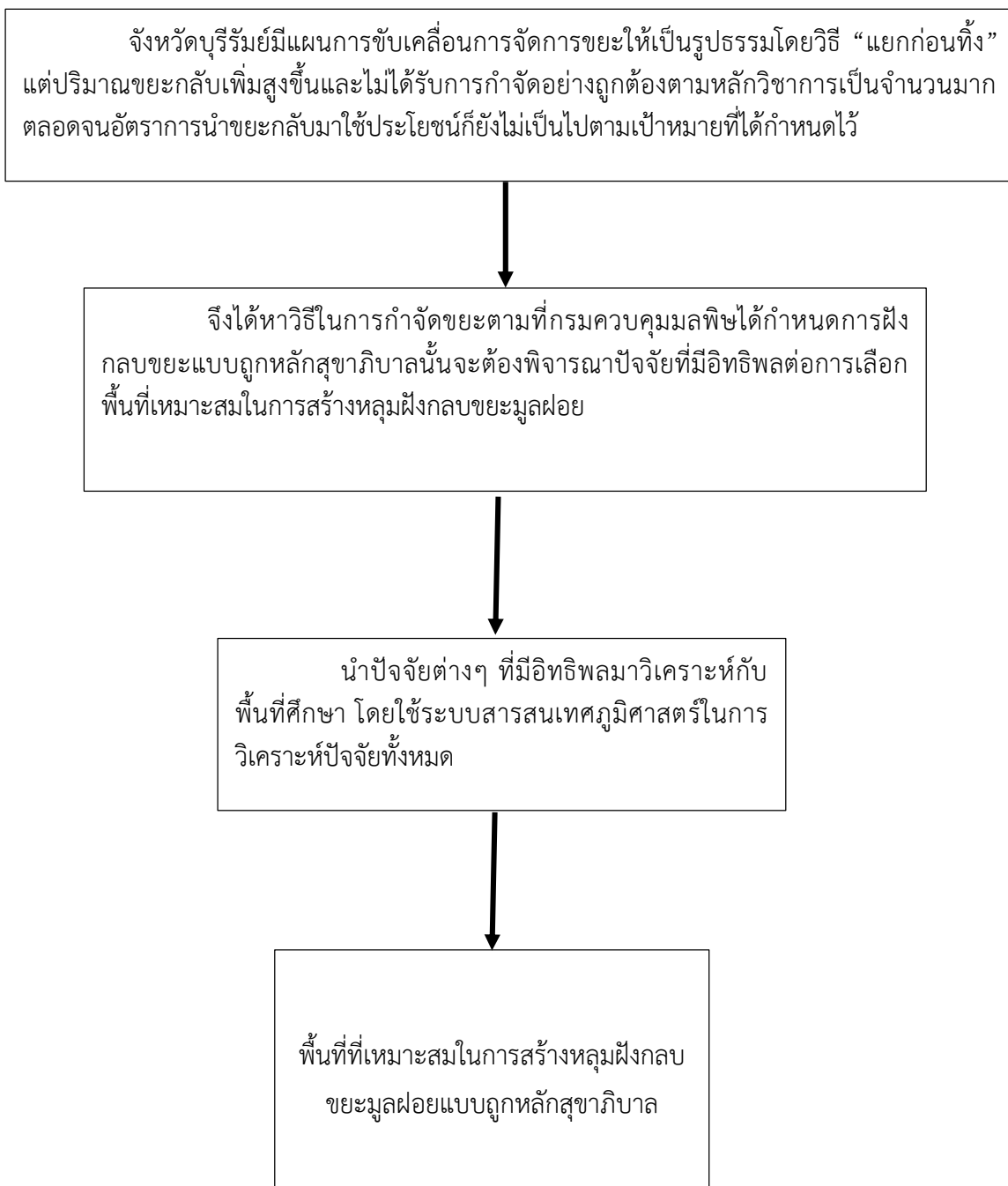
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถทราบพื้นที่ที่เหมาะสมในการสร้างหลุมฝังกลบขยะแบบถูกสุขอนามัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. สามารถบริหารจัดการขยะอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล
3. สามารถเป็นทางเลือกในการใช้วางแผนการจัดการขยะได้ในอนาคต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ขยะ หมายถึง ขยะ มูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย ธุรกิจร้านค้า สถานประกอบการ สถานบริการ ตลาดสด สถาบันต่างๆ รวมทั้งเศษวัสดุก่อสร้าง ทั้งนี้ไม่รวมของเสียอันตราย มูลฝอยติดเชื้อ และขยะอิเล็กทรอนิกส์
2. สถานที่ฝังกลบขยะ หมายถึง สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทั้งหมดในการดำเนินการฝังกลบขยะ ที่สำคัญ คือ หลุมฝังกลบ ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำชะขยะ และพื้นที่กันชน โดยจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของสถานที่ตั้ง

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย